

I England hører domstolene i budgetmæssig og administrativ henseende under Lord Chancellor, der – samtidig med at være dommer – er medlem af regeringen og formand for Overhuset. Politiet og kriminalforsorgen hører under Home Office, det vil sige Indenrigsministeriet. I USA hører domstolene derimod bevillingsmæssigt direkte under lovgivningsmagten. Her har regeringen ingen opgaver med hensyn til de føderale domstoles budgetter og administration. Disse opgaver varetages af et råd af dommere, der direkte over for kongressen fremsætter forslag til budgetter og varetager den løbende administration af domstolene.

Udvalget konstaterer videre, at der heller ikke af de regler og rekommandationer, der er gennemført på internationalt plan, kan udledes noget om, at domstolene i bevillingsmæssig og administrativ henseende bør frigøres fra den udøvende magt, ligesom der ikke er belæg for, at den gældende ordning skulle være i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

Udvalget fremhæver også, at der ikke er grundlag for at antage, at den hidtige administrationsordning for domstolene har givet anledning til misbrug i den forstand, at Justitsministeriet har benyttet sine beføjelser med hensyn til bevillingsmæssige og administrative spørgsmål til at søge at øve indflydelse på domstolene eller dommernes udøvelse af deres dømmende virksomhed.

Udvalget finder alligevel, at det ud fra principielle synspunkter kan give anledning til betænkelighed, at domstolene som en selvstændig statsmagt er undergivet en så tæt styring i bevillingsmæssig og administrativ henseende fra den udøvende magts side, som det hidtil har været tilfældet. På denne baggrund er det udvalgets opfattelse, at den gældende ordning ikke i tilstrækkeligt omfang lever op til kravene om markering af domstolene som en selvstændig statsmagt, og at der derfor bør tages skridt til at ændre ordningen med henblik på at sikre domstolene større indflydelse på deres egne anliggender i bevillingsmæssig og administrativ henseende.

Domstolsudvalget har i forbindelse med overvejelserne om en ændret administrationsmodel for domstolene drøftet forskellige mulige løsninger.

Den mest radikale løsning ville være at udskille domstolene som en helt *selvstændig selvfinansierende og selvadministrerende enhed*, som hverken sorterede under Folketinget eller regeringen. En sådan løsning ville indebære, at domstolene skulle drive en form for indtægtsdækket virksomhed, således at indtægterne fra f.eks. retsafgifter og tinglysningsafgifter blev forbeholdt domstolene. Domstolene skulle således egenhændigt bestemme disse afgifters størrelse

under hensyn til, hvilke midler domstolene fandt nødvendige for at drive retsvæsenet.

Domstolsudvalget afviser en sådan løsning bl.a. under hensyn til, at domstolene ikke har et demokratisk mandat, og at det derfor ville være i strid med grundlæggende principper i folkestyret, hvis domstolene uden indblanding fra de øvrige statsmagter kunne bestemme sit ressourceforbrug og dermed størrelsen af de udgifter, som afkræves retsvæsenets brugere. Udvalget finder, at en sådan model indebærer en alvorlig risiko for, at domstolene kan udvikle sig til en stat i staten.

Udvalget har også overvejet muligheden for at lade *domstolene sortere direkte under Folketinget*, som det er tilfældet for Folketingets Ombudsmand og Rigsrevisionen.

Udvalget kan dog ikke anbefale en sådan model. Udvalget peger bl.a. på, at domstolene i modsætning til såvel Folketingets Ombudsmand som Rigsrevisionen foruden at skulle kontrollere administrationen også skal kontrollere lovens grundlovmæssighed og dermed Folketinget. Dertil kommer, at budgetforhandlinger direkte mellem Folketinget og domstolene ville indebære en risiko for politisering af domstolene, hvorved domstolenes neutralitet og uafhængighed ville blive bragt i fare.

Udvalget lægger endvidere betydelig vægt på, at såfremt domstolene forbliver i det ministerielle system, vil både Folketinget og ministeren være ansvarlige for, at de særlige hensyn, der gør sig gældende for domstolene, herunder at domstolene tilføres tilstrækkelige ressourcer, respekteres. Såfremt domstolene blev henlagt direkte under Folketinget, ville det ikke være muligt at gøre et politisk ansvar gældende for manglende iagttagelse af hensynet til domstolene.

Udvalget lægger endelig vægt på, at den lovgivning, der styrer domstolene, især retsplejeloven, fortsat vil være et *regeringsanliggende*, selv om domstolene blev placeret direkte under Folketinget. Da der ofte er en snæver sammenhæng mellem lovgivningsinitiativer på den ene side og budgetmæssige og administrative spørgsmål på den anden side, ville det ikke være hensigtsmæssigt at dele disse områder mellem regering og Folketing.

Et enigt udvalg anbefaler på denne baggrund, at domstolene fortsat bør høre til i det ministerielle system, men at domstolenes indflydelse på budget og administration bør styrkes gennem oprettelsen af en selvstændig domstolsstyrelse.

Om udvalgets overvejelser henvises i øvrigt til betænkningen side 82-93.